

Přirozenost a zvyk

Pascal má ve svých *Myšlenkách* jednu pozoruhodnou poznámku k rozšířenému přísloví, že zvyk je druhá přirozenost: ukazuje, že se to dá obrátit tak, že přirozenost je vlastně prvotní (nejstarší) zvyk. Je to jen aforismus, a Pascal sám třeba ani nezamýšlel jít tím směrem dál. Ale to neznamená, že nemůžeme jít dál ani my sami! Stačí, abychom měli pro zdánlivé absurdity alespoň takový smysl jako sám Pascal. Zejména si musíme podržet v paměti to, že nejen francouzština, ale dokonce ani latina (z níž románské jazyky povstaly) neměly ony dva různé české termíny, totiž „přirozenost“ a „příroda“, ale je jeden, totiž „natura“ (v latině) a „la nature“ (ve francouzštině).

(Písek, 091104-2.)